

SŁOWO PASTERSKIE Z OKAZJI 25. ROCZNICY USTANOWIENIA DIECEZJI TORUŃSKIEJ

BP ANDRZEJ SUSKI

Umiłowani Diecezjanie!

Zbliża się 25. rocznica ustanowienia naszej diecezji przez św. Jana Pawła II, który bullą „Totus Tuus Poloniae populus” z 25 marca 1992 r. dokonał reorganizacji struktur kościelnych w Polsce. Doniosła decyzja Ojca Świętego miała na celu „pełniejsze dostosowanie misji Kościoła – czyli wszechstronnie pojętej ewangelizacji – do warunków i wymagań, jakie stawiają czasy, w których żyjemy, i w których wypadnie żyć następnym pokoleniom na naszej ojczystej ziemi (Jan Paweł II, List do Kościoła w Polsce, 25 marca 1992, n. 2).

Zbliżający się jubileusz diecezji jest dla nas szczególną okazją, by wspólnie dziękować Bogu za Kościół lokalny, pochylić się nad nim z wiarą i miłością, oraz ufnie spojrzeć w przyszłość ze świadomością, że Jezus Chrystus jest z nami przez wszystkie dni aż do skończenia świata.

Wspólne dziękczynienie

Chrześcijanin to człowiek żyjący w ciągłym dziękczynieniu za wielkie rzeczy, które Bóg nam czyni. Całe życie chrześcijanina, co więcej – nawet życie całego Kościoła, polega – według św. Pawła Apostoła – na łączeniu ustawicznym dziękczynienia i prośby. Przedmiotem chrześcijańskiego dziękczynienia, aczkolwiek towarzyszą mu różne wydarzenia, jest zwłaszcza królestwo Boże, tajemnica Chrystusa, głoszenie Ewangelii, owoce odkupienia i Kościół, będący „w Chrystusie niejako sakramentem, czyli znakiem i narzędziem wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego” (Sobór Watykański II, „Lumen Gentium” 1).

W uroczystość Zwiastowania Pańskiego wspólnie dziękować będziemy Bogu za nasz Kościół lokalny, diecezję toruńską.

Bp Andrzej Suski

„Diecezję – uczy Sobór Watykański II – stanowi część ludu Bożego, powierzona pieczy pasterskiej biskupa i współpracujących z nim kapłanów, tak by trwając przy swym pasterzu i zgromadzona przez niego w Duchu Świętym przez Ewangelię i Eucharystię, tworzyła Kościół lokalny, w którym prawdziwie obecny jest i działa jeden, święty, katolicki i apostołski Kościół Chrystusowy” (DB 11).

Jest i działa zatem w naszej diecezji Kościół zbudowany przez Chrystusa na Piotrze – Opocze i na fundamencie Apostołów, ożywiany Duchem Świętym, wyposażony w Słowo Boże i sakramenty święte, zjednoczony we wspólnocie wiary i miłości, posłany w imię Pana z Dobrą Nowiną dla wszystkich, którzy pragną bliskości i miłości Boga w swoich sercach.

dokończenie na str. IV-V

O ŻOŁNIERZACH WYKLĘTYCH

ALEKSANDRA WOJDYŁO

W Grudziądzu w Bursie Caritas, dzięki uprzejmości i gościnności jej dyrektora ks. Marcina Banacha, 24 lutego odbyło się spotkanie autorskie z Kajetanem Rajskim, redaktorem naczelnym kwartalnika „Wyklęci”, autorem książek „Wilczęta. Rozmowy z dziećmi Żołnierzy Wyklętych”. Patronat nad wydarzeniem objęli: Jan Krzysztof Ardanowski, poseł na Sejm RP, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej – okręg Toruń, Klub Historyczny im. Armii Krajowej przy Gimnazjum nr 1 w Łasinie, Bursa Caritas oraz Tygodnik Katolicki „Niedziela” – „Głos z Torunia”. Wśród uczestników spotkania byli m.in.: członkowie Jednostki Strzeleckiej 3301 i Grupy Rekonstrukcji Historycznej „Rota”, uczniowie SP nr 5 i Specjalnego Ośrodka Wychowawczego, przedstawiciele lokalnych organizacji, władz samorządowych oraz mieszkańcy miasta i okolic. – Naszym głównym celem, prag-

nieniem, ale też obowiązkiem jest budowa niepodległej, suwerennej, katolickiej Rzeczypospolitej. I dlatego mówimy o Żołnierzach Wyklętych. Nie tylko po to, aby oddać im hołd, lecz także po to, aby kolejne pokolenia kształtować w hasła, które Żołnierzom Wyklętym przyświecało: Bóg, Honor, Ojczyzna – mówił Kajetan Rajski, zwracając uwagę na celowość tego typu spotkań oraz na ideę kwartalnika „Wyklęci”.

Niezlomni

Przypomniat działalność kilku postaci powojennego antykomunistycznego powstania, m.in. mjr. Zygmunta Szendzielarza ps. Łupaszka, dowódcy V Wileńskiej Brygady AK, który był absolwentem grudziądzkiej Szkoły Podchorążych Kawalerii, gen. Augusta Fiedorfa ps. Nil, którego rocznica śmierci przypadła w dniu tego spotkania, czy Zdzisława Bładochy ps. „Żelazny”, pod którego

dowództwem od kwietnia 1946 r. w rejonie Borów Tucholskich działali żołnierze V szwadronu V Wileńskiej Brygady AK. W dalszej części prelegent przywołał osobę o. Władysława Gurgacza ps. Sem, jezuity, kapelana Samodzielnego Batalionu Operacyjnego „Zuch”, działającego w Beskidzie Sądeckim, którego po procesie pokazowym rozstrzelano w krakowskim więzieniu UB. – Widać wielkie podobieństwo między o. Gurgaczem a bł. ks. Jerzym Popiełuszką. W latach 80. XX wieku broszury poświęcone o. Gurgaczowi, które pojawiały się w wydawnictwach podziemnych, nosiły tytuł „Popiełuszko lat stalinowskich” – mówił Rajski. Prelegent przywołał także inne postaci niezłomnych, dla których niezwykle ważnym elementem życia codziennego i żołnierskiego była wiara katolicka, m.in. płk. Łukasza Cieplińskiego ps. Pług. Red. Rajski podzielił się refleksjami z rozmów, które przeprowadzał

z dziećmi Żołnierzy Wyklętych, a które zostały opisane w książkach „Wilczęta. Rozmowy z dziećmi Żołnierzy Wyklętych”. Zwrócił uwagę na negatywne postrzeganie tematu Żołnierzy Wyklętych i nazywanie ich bandytami przez niektóre środowiska w Polsce. – Takie zarzuty wynikają często albo z niewiedzy, albo z propagandy komunistycznej – dodał.

Uczestnicy w dalszej części spotkania dzielili się wspomnieniami i refleksjami związanymi z okresem II wojny światowej. Była również okazja do zadawania pytań red. Rajskiemu oraz zaopatrzenia się w ciekawe pozycje wydawnictwa Miles.

Przy okazji tego spotkania Zbigniew Zelmański, znany w mieście społecznik, wręczył wyróżniającą się aktywnością patriotyczną młodzieży koszulki z wizerunkami żołnierzy V Wileńskiej Brygady AK.

Hołd i patriotyzm

1 marca przed południem odbyły się miejskie uroczystości przed pomnikiem rtm. Pileckiego, a po południu Jednostka Strzelecka 3301 zorganizowała po raz drugi Rajd Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Trasa wiodła przez ważne miejsca pamięci, w których oddawano hołd bohaterom: od pomnika gen. Bora-Komorowskiego, do pomnika por. Maślankowskiego, tablicy por. Koźlikowskiego, pomnika płk. Pileckiego, tablicy Łupaszki, „Inki”, „Lalki” w kościele pw. Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny, tablicy na ZK nr 2, do tablicy poświęconej gen. Emilowi Fiedorowi ps. Nil. W ten sposób oddano hołd Żołnierzom Wyklętym, ale również przyczyniono się do budowania postaw patriotycznych wśród mieszkańców Grudziądza.

Red. Kajetan Rajski w otoczeniu strzelców z JS 3301, GRH „Rota” i kombatanatów

Wiesław Ochotny

Jego Ekscelencji Księdzu Biskupowi Józefowi Szamockiemu

w dniu imienin składamy życzenia obfitości łask od Boga Ojca, czułej opieki Matki Bożej Nieustającej Pomocy, wsparcia i prowadzenia ze strony patrona św. Józefa oraz zdrowia i siły w pełnieniu posługi pasterskiej w naszej diecezji.

Wyrażając wdzięczność za wszelkie dobro otrzymane od Księdza Biskupa, zapewniamy o pamięci modlitewnej.

Redakcja w Częstochowie, redakcja „Głosu z Torunia” wraz z Czytelnikami

HARTOWIEC

Aby spichlerz nie stał pusty

W parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Hartowcu 27 lutego miało miejsce spotkanie inauguracyjne Komitetu Honorowego rewitalizacji i rozbudowy Diecezjalnego Domu Rekolekcyjnego Diecezji Toruńskiej. W spotkaniu uczestniczyli: senator RP Bogusław Orzechowska wraz z asystentem Maciejem Mikołajczykiem, wójt gminy Rybno Tomasz Węgrzynowski, wójt gminy Grodziczno Tomasz Szczepański, architekt Wiesław Kupść z małżonką, dyrektor Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Hartowcu Bogusław Łukwiński, właściciel firmy Oristo z Montowa Krzysztof Ornowski, radny gminy Rybno Sylwester Kasprowicz oraz sekretarz Komitetu Honorowego Wiesława Wróblewska. Dzieło rozbudowy i rewitalizacji zostało objęte honorowym patronatem bp. Andrzeja Suskiego oraz wojewody warmińsko-mazurskiego Artura Chojckiego.

Spotkanie rozpoczął proboszcz parafii, dyrektor domu rekolekcyjnego ks. Sławomir Skonieczka. Następnie Bogusław Łukwiński wygłosił wykład pt. „Hartowiec – 7 toni dziedzictwa”, przybliżając bogactwo dziedzictwa ziemi hartowieckiej, szczególnie akcentując rolę kulturotwórczą oraz oddziaływanie na społeczność lokalną

najpierw biskupów chełmińskich, którzy chętnie „odwiedzali Hartowiec, doglądając swoich włości, zażywając świeżego powietrza, a także podejmując ważne dla kraju sprawy” oraz rodu Lemków. Willi Lemke, syn Fryderyka, zasłynął m.in. z tego, że w urokliwym

obecnie znajdują się plebania i dom rekolekcyjny z przeznaczeniem na kompleks rekolekcyjno-wypoczynkowy.

Zwieńczeniem spotkania było uroczyste podpisanie aktu założycielskiego Komitetu Honorowego na ostatnim piętrze spichlerza,

Spotkanie inauguracyjne Komitetu Honorowego rewitalizacji i rozbudowy Diecezjalnego Domu Rekolekcyjnego w Hartowcu

majątku, położonym na wzgórzu, przyjmował letników, i wykorzystując walory przyrodnicze okolicy, zapewniał im liczne atrakcje.

Następnie architekt Wiesław Kupść przedstawił wizję restauracji zabytkowego spichlerza podworskiego oraz budynków, w których

a także dyskusja nt. możliwości pozyskania funduszy na realizację zamierzeń.

W Hartowcu od 1992 r. funkcjonuje Diecezjalny Dom Rekolekcyjny Diecezji Toruńskiej – miejsce spotkań, wypoczynku i formacji religijnej dzieci, mło-

dzieży i dorosłych. W 2013 r. ks. Sławomir Skonieczka wraz ze współpracownikami zainicjował „Małe Rio w Hartowcu” – 4-dniowe spotkanie dla młodzieży z diecezji, która nie pojechała na Światowe Dni Młodzieży do Rio de Janeiro. Z tej inicjatywy zrodziły się Diecezjalne Dni Młodzieży, które odbywają się co roku w lipcu. W 2015 r. uczestniczyło w nich już ponad 300 osób. Dzięki tej imprezie Hartowiec staje się rozpoznawalny nie tylko w województwie warmińsko-mazurskim. Organizatorzy mają nadzieję, że kiedyś Diecezjalne Dni Młodzieży w Hartowcu będą prawie tak znane jak spotkania na Lednicy.

Istnieje jednak potrzeba rozbudowy domu rekolekcyjnego, aby można było organizować spotkania formacyjno-wypoczynkowe dla młodzieży i dorosłych w bardziej komfortowych warunkach, wykorzystując położenie i walory przyrodnicze otoczenia (nieprzypadkowo bowiem biskupi chełmińscy właśnie w Hartowcu wypoczywali i nabierali sił do służby).

Parafia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Hartowcu rozpoczęła właśnie kampanię „Zapełnij spichlerz”, której celem jest pozyskanie funduszy na rozbudowę i rewitalizację. Więcej informacji na stronie: www.zapeelnijspichlerz.pl.

Wiesława Wróblewska

Sylwester Kasprowicz

SŁOWO PASTERSKIE Z OKAZJI 25. ROCZNICY USTANOWIENIA DIECEZJI TORUŃSKIEJ

dokończenie ze str. I

A jakże nie dziękować Bogu za pierwsze ćwierćwiecze życia rodziny diecezjalnej i dar czasu wspólnie przeżywanego? Czas jest darem Boga dla każdego z nas, dla naszych rodzin i całych społeczności. W liście skierowanym do Kościoła na progu trzeciego tysiąclecia św. Jan Paweł II napisał: „W chrześcijaństwie czas ma podstawowe znaczenie. W czasie zostaje stworzony świat, w czasie dokonuje się historia zbawienia, która osiąga swój szczyt w pełni czasu Wcielenia i swój kres w chwalebnym powrocie Syna Bożego na końcu czasów. Czas staje się w Jezusie Chrystusie Słowem Wcielonym, wymiarem Boga, który jest wieczny sam w sobie” („Tertio millennio adveniente”, 10). Dlatego Kościół docenia miarę czasu w liturgii oraz w życiu poszczególnych osób i całych społeczności, zwłaszcza poprzez obchody doniosłych rocznic

i jubileuszy w życiu małżeńskim, kapłańskim i zakonnym, w życiu kościelnym i narodowym. Każdy jubileusz, w myśl psalmisty „jubilate Deo cum laetitia” – „chwalcie Boga z radością” – jest dla nas wezwaniem, by wielbić Pana radosnymi sercami i dziękować za dar czasu zanurzonego w historii zbawienia.

Pochyleni nad Kościołem z wiarą i miłością

Chrześcijańskie wyznanie wiary zawiera słowa „wierzę w jeden, święty, powszechny i apostołski Kościół”. Słowo „Kościół” oznacza „zwołanie” i wskazuje na zgromadzenie tych, których Słowo Boże zwołuje, by utworzyli lud Boży. Karmieni Ciałem Chrystusa, sami stają się oni Ciałem Chrystusa i poszczególnymi Jego członkami. Jezus jest krzewem winnym, a my jesteśmy Jego latoroślami. Nasza więź

z Chrystusem w Kościele ma charakter organiczny. Pan żyje w nas i poprzez nas spełnia się Jego posłannictwo w świecie. Trzeba zatem widzieć w Kościele nie tylko element ludzki, ale i Boski. Trzeba oczyma wiary widzieć w nim Mistyczne Ciało Chrystusa. Zrozumiał to Szawel, prześladowca chrześcijan, gdy pod bramą Damaszku objawił się mu Chrystus i zapytał czemu Go prześladuje. Zrozumiał, że ukrzyżowany i zmartwychwstały Chrystus żyje i działa w swoich wyznawcach. Nawrócony na wiarę chrześcijańską Paweł Apostoł głosił tym, których on doprowadził do tej wiary: „Jesteście Ciałem Chrystusa i Jego członkami” (1 Kor 12, 27). Nauka apostołska zadaje kłam sloganowi: „Jezus tak, Kościół nie”. Nie da się bowiem rozdzielić Jezusa i Kościoła.

Przeżywany jubileusz diecezji skłania nas do tego, abyśmy odnowili w sobie nie tylko autentyczną wiarę i zaufanie okazywane Kościołowi, ale także szczerą miłość do Kościoła, który jest

Główna celebrowanie obchodów rocznicowych odbędzie się w bazylice katedralnej Świętych Janów w Toruniu 25 marca o godz. 11

jak matka, bo daje życie, karmi i wychowuje. Matkę się kocha i szanuje. Matkę niesie się pomoc. Dobry syn czy córka o matce źle nie mówi.

Kiedy na spotkaniu z młodymi katolikami naszej diecezji rzuciłem pytanie, „dlaczego kochacie Kościół i czujecie się z nim związani”, usłyszałem budujące odpowiedzi. Ktoś powiedział, że kocha Kościół, bo kocha Jezusa, który żyje w Kościele. Ktoś inny zaś posłużył się słowami św. Pawła: „Chrystus umiłował Kościół i wydał za niego samego siebie” (Ef 5,25). Skoro Chrystus tak bardzo ukochał Kościół, że oddał za niego swoje życie, moje serce też bije dla Kościoła.

Spojrzenie w przyszłość

Jubileusz naszej diecezji zamyka jej pierwszy rozdział i otwiera nowy. Patrzymy w przyszłość z chrześcijańską nadzieją, pamiętając, że Jezus Chrystus jest Emanuelem, Bogiem

z nami. Patrzymy także ze świadomością zadań i wyzwań, jakie niosą w sobie nowe czasy.

Do głównych zadań Kościoła w każdym czasie należy ewangelizacja. „Cała misja Kościoła – głosił św. Jan Paweł II – koncentruje się i rozwija właśnie w ewangelizacji, ona bowiem jest łaską i mandatem, który Jezus powierzył mu na początku jego drogi życiowej” („Christifidelis laici”, 33). Głosząc Ewangelię, Kościół temu jedynie pragnie służyć, ażeby każdy człowiek mógł odnaleźć Chrystusa, aby Chrystus mógł z każdym iść przez życie.

Cały pontyfikat Ojca Świętego Jana Pawła II był dla Kościoła mocnym wezwaniem do nowej ewangelizacji, czyli głoszenia Ewangelii z nową gorliwością, nowymi metodami i z zastosowaniem nowych środków wyrazu. Chodzi bowiem o to, by dać odpowiedź spójną, trafną i przekonującą, zdolną umocnić wiarę katolicką w jej podstawowych prawdach, w jej wymiarze indywidualnym, rodzinnym i społecznym. Ostatecznym celem nowej ewangelizacji jest kształtowanie dojrzałych wspólnot kościelnych, w których wiara ujawnia się i urzeczywistnia w całym swoim pierwotnym znaczeniu jako przyłgnięcie do osoby Chrystusa i do Jego Ewangelii, jako spotkanie i zjednoczenie z Chrystusem, jako życie w duchu miłości i służby.

Oto, Najmilsi, fundamentalny program duszpasterski dla naszej diecezji na dalsze lata jej życia i działalności. Diecezja ustanowiona przed 25 laty dla pełniejszego dostosowania misji Kościoła do warunków i wymagań nowych czasów ma z nowym zapałem kształtować siebie jako żywą wspólnotę wiary wyznawaną przez przyjęcie Słowa Bożego, sprawowanej w sakramentach i przeżywanej w miłości, która jest duszą chrześcijańskiego życia moralnego.

Zachęcam Was, Drodzy Diecezjanie, do radoznego świętowania jubileuszu diecezjalnego w waszych parafiach. Zapraszam też serdecznie na główną celebrację obchodów rocznicowych do bazyliki katedralnej Świętych Janów w Toruniu, gdzie 25 marca (sobota), o godz. 11 odbędzie się uroczysta liturgia pod przewodnictwem Nuncjusza Apostolskiego w Polsce.

Niech dobry Bóg, który obdarował nas licznymi łaskami w pierwszym ćwierćwieczu życia diecezjalnego, błogosławi nam na dalsze lata we wspólnocie Kościoła.

Dziękując Bogu za Kościół toruński, wszystkim z serca błogosławię.

Wasz biskup Andrzej

PROGRAM OBCHODÓW 25-LECIA DIECEZJI TORUŃSKIEJ

WYSTAWA

„Ad maiorem Dei gloriam. Wystawa z okazji 25-lecia diecezji toruńskiej”
Otwarcie **19 marca** (niedziela),
godz. 16, Muzeum Diecezjalne
w Toruniu, ul. Żeglarska 7.
Wstęp wolny

SYMPOZJUM

„Pierwszy jubileusz diecezji toruńskiej. Spojrzenie w przeszłość i w przyszłość”. Promocja książki o diecezji toruńskiej.

23 marca (czwartek), godz. 10,
Centrum Dialogu im. Jana Pawła II
w Toruniu, pl. bł. Stefana Wincentego
Frelichowskiego 1

MSZA ŚW. DZIĘKCZYNNA

pod przewodnictwem nuncjusza
apostolskiego w Polsce
abp. Salvatore Pennacchio.

25 marca (sobota), godz. 11,
katedra Świętych Janów w Toruniu,
ul. Żeglarska 16

KONCERT

G. Puccini – „Messa di Gloria”.
Ks. Piotr Mizera – tenor,
Leszek Skrla – baryton, Chór Astrolabium,
Kinga Litowska – przygotowanie,
Schola Cantorum Thoruniensis,
Paweł Głowiński – przygotowanie,
Toruńska Orkiestra Symfoniczna,
Marek Wroniszewski – dyrygent.

25 marca (sobota), godz. 16,
katedra Świętych Janów w Toruniu,
ul. Żeglarska 16.
Wstęp wolny

SENS ŻYCIA I PASJA

W przededniu zbliżającego się jubileuszu diecezji toruńskiej przypominamy czytelnikom postać Czesława Jarmusza. Ten znany toruński artysta fotografik utrwalił na fotografiach znaczącą część z 25 lat życia naszej diecezji

HELENA MANIAKOWSKA

Czesław Jarmusz (ur. w 1929 r. w Waławie w Wielkopolsce) przede wszystkim był zawsze radosny. Taka postawa czyniła moment fotografowania spokojnym. Każdorazowe więc spotkanie z panem Czesławem staje się także radością. Teraz, gdy wspomina czas przeszły, uśmiecha się i mówi, że zawsze dziękuje Opatrzności Bożej za takie życie. A bywały też trudne lata powojenne, gdy współtworzył życie rodzinne czy organizował swój warsztat pracy. Jednak obie te sfery były sensem jego życia i pasją.

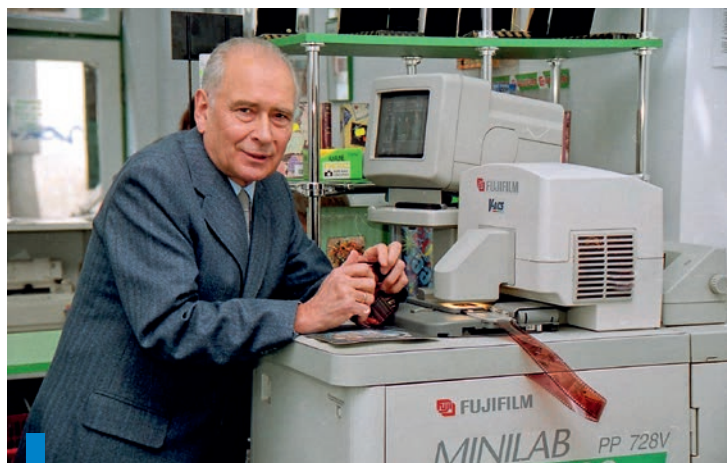
Rodzina

Państwo Jarmuszowie 26 grudnia 1950 r. udzielili sobie sakramentu małżeństwa w rozbudowującym się w tym czasie kościele pw. Chrystusa Króla w Toruniu. Dochowali się trójki dzieci: dwóch synów i córki, która z mężem przejęła zakład fotograficzny po ojcu. Pan Czesław z małżonką doczekali się sześciorga wnuków i trzech prawnuków. Cała rodzinka jest ich radością. Pan Czesław zawsze ciepło mówi o swojej małżonce Teresie, która była i jest dla niego ogromnym wsparciem. Wspomina czas, gdy jej pomoc finansowa wiele znaczyła dla rozwijającego się zakładu. Małżonka pana Czesława była nauczycielką w szkole podstawowej. Uczyła różnych przedmiotów, jednak jej główną domeną było wychowanie fizyczne, w którym odnosiła spore sukcesy.

Warsztat pracy

Fotografia zajmowała pana Czesława od lat młodości i w tej profesji początkowo działał jako samouk. Swoją pierwszą pracownię fotograficzną otworzył przy ul. Różanej, stopniowo dorabiając się coraz lepszemu sprzętowi fotograficznemu. Już w wieku 26 lat został członkiem Polskiego Towarzystwa Fotograficznego w Toruniu i od 1957 r. prowadził własny zakład. Pierwsze zdjęcia wykonywał na kliszach szklanych, potem na błonach ciętych, a do wywoływania negatywów i utrwalania odbitek robiło się wówczas samodzielnie zestawy odpowiednich płynów. Pan Czesław pamięta też czas, gdy światło magnezji rozjaśniało fotografowany obiekt, a sztuką było w tym momencie zrobić zdjęcie. Potem były jednorazowe żarówki błyskowe, a następnie lampy błyskowe.

Jego pierwsze zdjęcia miały charakter głównie reportażowy z uroczystości kościelnych, rodzinnych, miejskich, utrwalił też powstawanie większych zakładów pracy, jak Elana, TORPO, Merinotex, PZWANN, budowę czy rozbudowę niektórych kościołów Torunia (kościół pw. św. Michała Archaniola, pw. św. Antoniego, pw. Miłosierdzia Bożego i św. Faustyny). Należy tu podkreślić także współpracę pana Czesława z diecezją toruńską od 1992 r., czyli od chwili jej powstania, dla której dokumentował niestrudzenie wszelkie przejawy działalności. Także dla Radia Maryja i Tygodnika Katolickiego „Niedziela” – „Głos z Torunia” dokumentował od po-

Czesław Jarmusz w zakładzie fotograficznym

Dariusz Tomaszewski

czątku istnienia działalność tych instytucji. Przez 35 lat współpracował z Wandą Szuman, honorową obywatelką Torunia. W mieście początkowo nie było etatowych fotografów prasowych. Pan Czesław był więc pionierem fotografii prasowej, wzywany doraźnie do obsługi reporterskiej w fotografii dla gazet: „Ilustrowany Kurier Polski”, „Gazeta Toruńska”, „Dziennik Wieczorny” oraz „Nowości”. Z czasem doczekał się dwudziestu sześciu uczniów, sam kończąc wcześniej odpowiednie przygotowanie do zawodu artysty fotografa. Swoje liczne negatywy dokumentujące kilkadziesiąt lat pracy przekazał Bibliotece Uniwersyteckiej w Toruniu. W 2007 r. przeszedł na emeryturę. Jest najstarszym toruńskim rzemieślnikiem i z łezką w oku wspomina czarno-białe zdjęcia. Zauważa jednak zmiany, gdy teraz nawet dziecko może zrobić bez problemów zdjęcie, prostym aparatem fotograficznym lub komórką.

Zasłużone owoce

Praca pana Czesława, która często miała charakter społeczny i wykonywana była gratisowo, została zauważona i doceniona. Otrzymał medal od Ojca Świętego Jana Pawła II „Pro Ecclesia et Pontifice”, a także medal Zasłużony dla Diecezji Toruńskiej. Ważne było też nagrodzenie go Krzyżem Kawalerskim Odrodzenia Polski i Złotym Krzyżem Zasługi. Jako jedyny z Torunia w 2000 r. został wyróżniony tytułem Rzemieślnik Stulecia. Minister Kultury i Sztuki nadał mu Odznakę Zasłużonego Działacza Kultury. Prezydent Torunia wyróżnił go medalem honorowym „Thorunium”. Otrzymał wiele wyróżnień cechowych, w tym Kilińskiego od cechu rzemiosł. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Twórców nadało wyróżnienie Artysty Fotografika, także wyróżnienie za szkolenie uczniów. Brał udział w licznych wystawach autorskich i zbiorowych. Obecnie pan Czesław jest dla nas żywą kroniką Torunia.

KALENDARIUM (7)

25 LAT DIECEZJI TORUŃSKIEJ

2015

2 lutego – bp Andrzej Suski wyniósł do godności sanktuarium kościół parafialny pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Toruniu, sanktuarium Matki Bożej Podgórskiej Niepokalanej Królowej Rodzin

13 czerwca – jubileusz 50-lecia kapłaństwa Biskupa Andrzeja

24 czerwca – sprowadzenie relikwii bł. Jana z Łobdowa (patrona żeglarzy) z Chełmna do Torunia

2-5 lipca – rekolekcje dla diakonów stałych oraz osób zainteresowanych diakonatem stałym z całej Polski w Przysieku

22 sierpnia – koronacja wizerunku Matki Bożej Podgórskiej

12 września – 1. Toruńska Strefa Uwielbienia

19 września – 1. Diecezjalny Kongres Rad Duszpasterskich w Toruniu

5 października – konsekracja nowego ołtarza w katedrze Świętych Janów

13 grudnia – otwarcie Bramy Miłosierdzia w katedrze i rozpoczęcie Jubileuszu Miłosierdzia w diecezji toruńskiej

27 grudnia – rozpoczęcie peregrynacji symboli Światowych Dni Młodzieży w sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Toruniu

2016

3 stycznia – jubileusz 800-lecia chrztu Lubawy

9 stycznia – zakończenie peregrynacji symboli Światowych Dni Młodzieży w Unisławiu

17 stycznia – ogólnopolskie obchody Dnia Judaizmu w Kościele katolickim w Toruniu

18-20 marca – 1. Toruńska Strefa Miłosierdzia

15-16 kwietnia – Mistrzostwa Polski Księży w Piłce Halowej w Toruniu

18 maja – poświęcenie kościoła pw. Najświętszej Maryi Panny Gwiazdy Nowej Ewangelizacji i św. Jana Pawła II w Toruniu

3 lipca – otwarcie procesu beatyfikacyjnego sługi Bożej ksieni Magdaleny Mortęskiej w Lubawie

20-25 lipca – Światowe Dni Młodzieży w diecezji toruńskiej

4 września – kościół pw. św. Jakuba Większego w Toruniu – zakończenie diecezjalnego etapu procesu beatyfikacyjnego sługi Bożego bp. Adolfa Piotra Szelążka

19 grudnia – bp Andrzej Suski został Honorowym Obywatelom Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Otwarcie Bramy Miłosierdzia w katedrze toruńskiej, 2015 r.

Zdjęcia: Archiwum redakcji

Otwarcie procesu beatyfikacyjnego sługi Bożej ksieni Magdaleny Mortęskiej w Lubawie, 2016 r.

Światowe Dni Młodzieży w diecezji toruńskiej, 2016 r.

DUCHOWNI DIECEZJI CHEŁMIŃSKIEJ (126)

GRUDZIĄDZKI PEDAGOG W SUTANNIE

Syn „świętej ziemi lubawskiej”, pedagog, kapłan zasłużony dla miasta biskupa Chrystiana, patriota, więzień niemieckich obozów, był nauczycielem wychowawcą przedwojennej i powojennej generacji grudziądzan

WOJCIECH WIELGOSZEWSKI

Józef Walenty Józefowicz – najmłodszy z sześciorga dzieci Ignacego, z zawodu krawca, i Katarzyny z Kłosowskich – urodził się 1 marca 1891 r. w Prątnicy blisko Lubawy. W tamtejszym XIV-wiecznym gotyckim kościele parafialnym pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej został ochrzczony; drugie imię odziedziczył po dziadku ze strony ojca. Jego dom był spokrewniony z rodzinami Lamparskich i Czaplińskich, które dały Kościołowi kapłanów, w tym biskupa chełmińskiego Bernarda.

Cześć dla św. Józefa

Kształcił się w szkole powszechnej w Prątnicy, w lubawskim progimnazjum, w gimnazjum chełmińskim, po czym wyjechał do brata mieszkającego w Berlinie, gdzie uczył się w latach 1911-15 w gimnazjum Fryderyka Wilhelma. Po maturze studiował do 1919 r. na tamtejszym uniwersytecie filozofię, ekonomię i zagadnienia polityczne. Jednocześnie odbywał służbę wojskową w oddziale lotniczym. Po powrocie do Polski podjął w maju 1919 r. studia teologiczne w Seminarium Duchownym w Pelplinie zakończone 17 czerwca 1923 r. święceniami kapłańskimi. Nazajutrz ks. Józef odprawił Mszę św. prymicyjną w pelplińskiej kaplicy św. Józefa. Ten fakt potwierdza szczególnie kult Opiekuna Świętej Rodziny w jego domu, zwłaszcza że siostra ks. Józefa, która później prowadziła jego gospodarstwo, też cieszyła się tym imieniem. Pracę kapłańską ks. Józefowicz rozpoczął w lipcu 1923 r.

Ks. Józef Józefowicz
(1891 – 1952)

w Chełmży. W 1924 r. krótko administrował parafią w Górznie, po czym od października pracował jako wikariusz w Kowalewie.

W Grudziądzu

12 września 1925 r. rozpoczął wikariat w parafii pw. św. Mikołaja w Grudziądzu, gdzie prezesował Towarzystwu Katolickich Robotników. W tym samym roku zdał egzamin pedagogiczno-katechetyczny; w czerwcu 1926 r. został zwolniony z pracy parafialnej i mianowany katechetą przy Szkole Wydziałowej. Od 1 września 1937 r. pracował w szkołach powszechnych. Ponadto wspierał posługą kapłańską pensjonariuszy domu starców, wygłaszał odczyty m.in. w Towarzystwie Czytelni, głosił słowo Boże podczas Eucharystii z okazji spotkań organizacji,

towarzystw i szkolnych kół krajoznawczych, zjazdów cechowych i świąt patronalnych, podczas uroczystości w grudziądzkiej farze. Świetny mówca, m.in. wygłosił poruszające kazanie patriotyczne w czasie uroczystych obchodów 10-lecia odzyskania niepodległości. Na rok przed wojną otrzymał tytuł profesora i został odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Okupacja i więzienie

Po wybuchu wojny uniknął tragicznego losu kilku grudziądzkich księży, m.in. proboszcza fary ks. Antoniego Pastwy, choć według rodzinnych relacji potępił z ambony działania niemieckich okupantów. 12 stycznia 1940 r. został administratorem parafii pw. Świętego Krzyża, jednak już 10 września podczas fali aresztowań księży odznaczonych polskimi odznaczeniami państwowymi został umieszczony w obozie Stutthof. Zwolniony 24 listopada, został administratorem parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i Najświętszego Serca Pana Jezusa. 22 września 1942 r. z polecenia bp. Spletta zastąpił chorego kuzyna ks. Władysława Lamparskiego (w czasie wojny zmienił nazwisko na Georg Lampers) w parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Rumi. Niestety, już 18 listopada w niewyjaśnionych okolicznościach został aresztowany przez gestapo. Więziony do końca wojny w Gdyni, później w Gdańsku, Koronowie i Pile, w kwietniu 1945 r. wrócił do Grudziądza.

Lata pokoju

Po wojnie uczył religii w szkołach podstawowych, w Gimnazjum Kupieckim i Krawieckim oraz Państwowym Liceum Pedagogicznym. W 1947 r. otrzymał urlop szkolny, jednak decyzją bp. Kazimierza J. Kowalskiego 1 września został administratorem parafii pw. św. Marcina w Sarnowie blisko Grudziądza. Po roku ks. Józef wrócił do pracy nauczycielskiej, jednak wyczerpany wojenną więzienną poniewierką chorował na serce. Zmarł w oktawie Miłosierdzia Bożego 17 kwietnia 1952 r. w Rumi i tam spoczywa na cmentarzu parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Liturgii pogrzebowej przewodniczył jako delegat biskupa jego kolega kursowy ks. prał. Franciszek Jank z Pelplina. ■

Dziękuję za pomoc ks. prał. prof. dr. hab. Anastazemu Nadolnemu oraz Bronisławowi Józefowiczowi, krewnemu bohatera artykułu

niedziela głos z Torunia

Ks. Paweł Borowski
(redaktor odpowiedzialny)
współpraca: Joanna Kruczyńska
ul. Łazienna 18, 87-100 Toruń
tel. 56 622 35 30 w. 39
fax 56 621 09 02
e-mail: torun@niedziela.pl
Dyżury: od poniedziałku
do piątku w godz. 9-13
Redakcja częstochowska:
Beata Pieczykura, tel. 34 369 43 85